Teknologiateollisuus

Helsinki 9.2.2023

Eduskunnan talousvaliokunta
Lausuntopyyntönne 6.2.2023

Asia: EJ 12/2022 vp - E 31/2022 vp E-jatkokirje
Tilapäisten kriisiajan valtiontukipuitteiden (mahdollinen) muuttaminen

Kiitämme mahdollisuudesta lausua asiasta.

Kriisiajan valtiontukipuitteiden mittakaava ja höllennyksen vaikutukset

Tammikuuhun 2023 mennessä valtiontukisäännösten höllennyksen seurauksena Euroopassa on jaettu ainakin 672 mrd € valtiontukia, joista Saksa on jakanut 356 mrd € (53 %), Ranska 161 mrd € (24 %) ja Italia 47 mrd € (7 %). Koko muun EU:n osuus on 108 mrd € (16 %). Euroopassa jo jaetut tuet ovat keskittyneet tukemaan muutaman maan teollisuutta, ne ovat jo vääristäneet kilpailua Euroopan sisällä ja heikentäneet sisämarkkinan toimivuutta merkittävästi.

Yhdysvaltojen Inflation Reduction Act

EU:ssa jo jaetut kansalliset tuet ovat määrältään noin kaksinkertaiset verrattuna USA:n Inflation Reduction Actin vihreän siirtymän tukiin (369 mrd US$). Ensisijaisesti EU:n tulee pyrkiä saamaan EU-maiden yrityksille samanlainen asema Kanadan ja Meksikon kanssa, mikä helpottaisi eurooppalaisten yritysten vientiä Yhdysvaltoihin. Erityisesti jos näissä neuvotteluissa onnistutaan, ei IRAn johdosta ole Euroopassa tarvetta ryhtyä lisätoimenpiteisiin. EU:n ja Yhdysvaltojen kauppa- ja teknologiasuhteiden lähentämisen on oltava EU:n ulkosuhdepolitiikan prioriteetti myös siinä tilanteessa, jos/kun IRA-neuvotteluissa ei syntyisi toivottua tulosta.

Valtiontukisääntöjen keventämisen jatkoaika

Nyt esitetty mahdollinen jatkoaika valtiontukisäädösten ohittamiselle, notifioitavien tukien alarajan merkittävä korottaminen, tuettujen projektien toteutusajan pidentäminen, uudet verohuojennukset ja tukien toimialan laajentaminen lisäisivät kilpailuvääristymiä sisämarkkinoilla merkittävästi. Keinotekoisesti tukien avulla synnytettävä tai tuettava liiketoiminta ei ole aidosti kilpailukykyistä eikä sellaisen liiketoiminnan pönkittäminen ole Euroopan pitkäaikaisen edun mukaista toimintaa. **Aito kilpailukyky syntyy kilpailusta.**

Teknologiateollisuus ei kannata jatkoaikaa, koska se heikentäisi Suomen kaltaisten pienten vientivetoisten maiden asemaa ja kilpailukykyä sisämarkkinoilla. Mikäli jatkoaika myönnetään, sen tulisi ulottua korkeintaan vuoden 2024 loppuun eikä nykyisiä ehtoja ole tarvetta entisestään höllentää.

EU:n ulkopuoliseen, valtiontukien avulla kilpailukykyisiksi saatujen tuotteiden ja palvelujen tuontiin EU-alueelle tulee puuttua ensisijaisesti kauppapoliittisin toimin

Teknologiateollisuus ry

Eteläranta 10, PL 10, 00131 Helsinki
Puhelin 09 192 31
www.teknologiateollisuus.fi
Y-tunnus: 0215289-2

tasapuolisen kilpailuaseman varmistamiseksi. EU:n tulee ottaa sille maailman johtavana talousalueena kuuluva asema kaupan pelisääntöjen määrittäjänä.

Erityisen vahingollista olisi tukien suuntaaminen massatuotantoon. Se vääristäisi kilpailua sisämarkkinoilla ja uhkaisi koko sisämarkkinan toimivuutta. IPCEI-hankkeissa tehty rajaus first industrial deployment-vaiheeseen on käyttökelpoinen myös tässä tapauksessa. Myös vaatimus useamman EU-maan yritysten osallistumisesta olisi paikallaan.

Jos valtiontukisääntöjen keventämisen jatkoaika kuitenkin päätetään toteuttaa, toimenpiteistä tulee tehdä ennen jatkoajan käynnistymistä kattavat vaikutusarviot, painottaen taloudellisia ja kilpailullisia näkökulmia.

Vihreän siirtymän edistämiseksi tehtävien mahdollisten lisätoimenpiteiden suuntaus

Vihreän ja digitaalisen siirtymän vauhdittamiseksi EU:ssa katsotaan kuitenkin tarvittavan lisätoimenpiteitä, mutta ne pitää valita oikein teknologianeutraalisti ja sisämarkkinoiden toimivuutta parantaen antamalla markkinoiden määritellä voittavat teknologiat. Sen sijaan että keskityttäisiin tukemaan toimialoja, jotka eivät ole nyt kilpailukykyisiä, tulisi Euroopassa estää mahdollinen kolmansien maiden epäreilu kilpailu (huomioimalla esimerkiksi hiilijalanjälki, vastuullisuuden toteutuminen, valtiontuet) näillä toimialoilla kauppapoliittisin toimin. Siirtymän vauhdittamisessa kannattaa keskittyä omien vahvuuksien vahvistamiseen etumatkan ylläpitämiseksi Euroopassa. Euroopan vahvuuksia ovat esimerkiksi tulevaisuuden kommunikaatiojärjestelmät ja niiden hyödyntäminen yhteiskunnassa ja elinkeinoelämässä, uudet materiaalit ja valmistusteknologiat, vihreä teräs, kestävä kaivosteollisuus, kiertotalous, vetytalous, älykkäät energiajärjestelmät, kädenjälkiteknologiat, älykkäät kaupungit, autonomiset järjestelmät ja kvanttiteknologia.

Toimenpiteissä pitää myös huomioida esitettyä kattavammin digitalisaation hyödyntäminen vihreän siirtymän toteutuksessa. Suurin osa vihreästä siirtymästä tapahtuu dataa ja digitaalisia työkaluja hyödyntäen.

Erityisesti on kiinnitettävä huomiota siihen, että vihreän siirtymän tuet suunnataan nouseviin teknologioihin eikä jo kypsään teknologiaan. Esimerkiksi maatuulivoimaa on rakennettu jo vuosia täysin markkinaehtoisesti, eikä se tarvitse valtioiden tukea. Myös merituulivoima on jo saavuttamassa markkinaehtoisuuden rajan ilman julkisia tukitoimia. Teknologiateollisuuden näkemyksen mukaan EU:n nykyisen vihreän siirtymän FF55-lainsäädännön puitteissa on mahdollista parantaa yritysten kilpailukykyä keskittymällä sääntelyn toimeenpanon harmonisointiin kaikissa jäsenmaissa ja erityisesti siihen, että eri hallinnonalojen välille luodaan parempi koordinaatio. Sääntelyn yksinkertaistaminen ja sujuvoittaminen sekä yritysten tarpeiden kuuleminen ja huomiointi ovat keskeisiä tekijöitä Euroopan houkuttelevuuden parantamisessa.

Jos MFF-rahoitusta suunnataan uudestaan, lähtökohtana tulee olla, että esim. koheesiorahoituksesta siirretään rahoitusta tki-, pilotti- ja denonstraatio- sekä ns. first industrial deployment -rahoitukseen – eikä missään tapauksessa siirretä tki-rahoitusta tuotannon massatukeen.

Suvereniteettirahasto

Suvereniteettirahaston perustaminen indikoisi pitkäaikaista poikkeamista valtiontukisäännöistä, mikä on Suomen näkökulmasta erittäin haitallista. Suvereniteettirahaston perustamisen sijaan tulisi hyödyntää ja tarvittaessa MFF:n sisäisin siirroin vahvistaa nykyisiä rahoitusinstrumentteja (HE, DEP, InvestEU jne.), joilla voidaan tukea vihreän teknologian T&K:ta ja skaalaamista entistä vahvemmin. Myös jäljellä olevat RRF-varat voidaan suunnata tähän.

Mikäli EU päättää perustaa uuden suvereniteettirahaston vihreän siirtymän ja omavaraisuuden vahvistamiseksi, sen toiminta ja rahoitettavien hankkeiden valinta tulee perustua yksinomaan excellence ja impact -periaatteeseen kuten Horizon Europe -rahoituksessa. Parhaat hankkeet ansaitsevat rahoituksen. Rahaston varat tulisi yllä kuvatun mukaisesti löytää olemassa olevasta rahoituskehyksestä ja mahdollisesti hyödyntämällä päästökaupan tuloja.

Kunnioittavasti

Matti Mannonen
Johtaja, uudistuva teollisuus

matti.mannonen@teknologiateollisuus.fi
040-5447047